

Asia: VN/10364/2022

Sosiaaliturvaetuuksien ulosmittaus; työryhmän mietintö

1. Sosiaaliturvaetuuksien ulosmittaus

Pidättekö ehdotusta kannatettavana?

Ehdotusta pidetään kannatettavana. Suurempituloisilta etuudensaajilta olisi mahdollista ulosmitata enemmän kuin pienempi tuloisilta.

Millaisia vaikutuksia ehdotuksen toteuttamisella nähdäksenne olisi?

Selkiyttäisi tilannetta. Tällä hetkellä hyvätuloisille ulosmittauksen määrä on usein huomattavasti pienempi kuin, mitä velkajärjestelynormein laskien esimerkiksi velkajärjestelyssä maksuvelvollisuuden määräksi määräytyy (usein ulosmittauksen määrä saattaa olla jopa puolta kevyempi kuin maksuvara VJL:n mukaan).

Millaisia kustannuksia ehdotuksen toteuttamisesta aiheutuisi (mm. tietojärjestelmäkustannukset)?

-

Mahdolliset muut kommentit ehdotuksesta?

Olisi tärkeää, että ulosmittausjärjestelmä kannustaisi työntekoon. Ulosmittauksesta voi muodostua suuri kannustineste työllistymiseen.

2. Tulojen ulosmittausjärjestelmä

Pidättekö ehdotusta kannatettavana?

-

Millaisia vaikutuksia uudistuksen toteuttamisella nähdäksenne olisi?

-

Millaisia kustannuksia uudistuksen toteuttamisesta aiheutuisi (mm. tietojärjestelmäkustannukset)?

-

Muut mahdolliset kommentit ehdotetuista laskentasäännöistä ja ulosmittausjärjestelmän uudistamisesta?

Mietinnössä todetaan ” Tavoitteena ei kuitenkaan voida pitää sitä, että toimeentulotukea ei tulisi lainkaan myönnettäväksi ulosmittauksen perusteella” Toimeentulotuki on viimesijainen etuus. Ulosotto on nimenomaan usein syy pitkäkestoiseen toimeentulotuen tarpeeseen. Jos ulosotto aiheuttaa toimeentulotuen tarpeen, käytännössä yhteiskunnan varoilla maksetaan velkoja. Tämä ei voi olla tarkoitus. Ulosotto ja toimeentulotuki tulisi ehdottomasti yhteensovittaa siten, ettei ulosotto aiheuttaisi toimeentulotuen tarvetta. Ulosoton johdosta toimeentulo-tukeen turvautumiseen pakottaminen, aiheuttaa jo valmiiksi raskaassa asemassa oleville velallisille vaikeutta ja nöyryytystä. Tämä on omiaan entisestään heikentämään näiden velallisten toimintakykyä ja paluuta yhteiskuntaan.

Kumpaa vaihtoehtoa pidätte lähtökohtaisesti parempana? Voitte perustella vastauksenne valitsemanne vaihtoehdon alla olevaan tekstikenttään:

1) ulosmittaus aloitetaan korkeammalta tulotasolta (suurempi suojaisuus) ja suojaisuuden ylittävistä tuloista ulosmitataan ankarammin.

Voimassa olevan ulosottokaaren mukaan velallisen suojaisuus on suurempi, jos hänellä on elatuksen varassa puoliso, oma lapsi tai puolison lapsi. Työryhmän näkemyksen mukaan olisi perusteltua harkita, tulisiko velallisen elatuksen varassa olevina jatkossa ottaa huomioon ainoastaan lapset eli poistaa mahdollisuus puolison huomioon ottamiseen. Miten arvioitte ehdotusta?

Elatuksen varassa olevien henkilöiden huomioon ottamiseen ei tulisi tehdä muutoksia puolison osalta. Työryhmä harkitsee puolison poistamista. Nykyinen systeemi, jossa alle suoja- osuuden tienaava puoliso huomioidaan suoja- osassa on hyvä. Heikommin ansaitsevan puolison tuloihin vaikuttavat paremmin ansaitsevan puolison tulot ja sitä kautta hän on tosiasiasa elatuksen tarpeessa. (yksin asuessa saisi mm. toimeentulotukea ja asumistukea)

Työryhmä on esittänyt kaksi vaihtoehtoista tapaa elatuksen varassa olevien huomioon ottamiseksi. Kumpaa vaihtoehtoa pidätte parempana? (Vaihtoehtoja arvioitu mietinnössä s. 57–59). Voitte perustella vastauksenne valitsemanne vaihtoehdon alla olevaan tekstikenttään:

Vaihtoehto 2, jossa kunkin lapsen osalta tehdään ulosmittauslaskelman lopuksi vähennys ulosmitattavaan määrään.

Kumpaa vaihtoehtoa pidätte parempana? Voitte perustella vastauksenne valitsemanne vaihtoehdon alla olevaan tekstikenttään:

2) kuukausittain ulosmitattava määrä on suurempi ja velalliselle myönnetään nykyiseen tapaan ilman pyyntöä automaattisesti vapaakuukausia. [Ulosotossa oleva velallinen ei voi säästää tililleen tarpeellisia hankintoja varten, vaikka haluaisi ja kykenisi. Jos velallisen tilille kertyy rahaa, voidaan ne ulosmitata. Velallisen tulisi siis säästää ”patjan alle”. Ulosotossa oleva velallinen on taloudellisesti ahtaalla ja osalla on taustalla taloudenhallinta-ongelmia. Siten monille ulosmittauksen alaisista tuloista säästäminen ei ole realistista. Vapaakuukaudet voivat tällaisille velallisille mahdollistaa pienempää ulosottoa paremmin ”säästämisen” tarpeellisiin isompiin hankintoihin. Lakisääteiset automaattiset vapaakuukaudet ovat tärkeitä. Velallisen tilanne heikkenee ulosoton jatkuessa. Siten automaattisia vapaakuukausiakin voisi porrastaa ja vapaakuukausien määrä kasvaisi ulosoton keston mukaan. Vapaakuukausien harkinnanvaraisuus on omiaan lisäämään velallisten eriarvoisuutta. Harkinnanvaran käyttäminen riippuu toimivaltaisesta virkamiehestä ja näkemyksemme mukaan harkinnanvaraisten vapaakuukausien myöntämisen käytäntö on ollut kirjavaa. Velallisten tilanteet saattavat nopeastikin muuttua ja olisi hyvä, että näiden muutosten huomioimiseksi harkinnanvara olisi mahdollista. Velalliselle voi esimerkiksi tulla yllättäviä sairaanhoitokuluja. Harkinnanvaran

käyttäminen tulisi keskittää paremmin. Tällöin varmistettaisiin velallisten tasapuolinen kohtelu. Nyt harkinnanvaran käyttö riippuu liikaa yksittäisestä virkamiehestä.]

3. Muut mietintöä koskevat huomiot

Kirjoittakaa muut mahdolliset huomionne alla olevaan kenttään

Työmarkkinatuen veronpalautuksen uo-perintä on suora tulonsiirto yhteiskunnalta velkojille. Ylisuuri veroprosentti nostaa toimeentulotuen määrää. Yksinkertaisin tapa olisi muuttaa perittävä vero oikealle tasolle. Toimeentulotuen ja ennakonpidätyksen kokonaisuus tulisi huomioida sekä ulosmittauksessa, verotuksessa ja toimeentulotukilaskelmissa. Ennakonpidätyksen pitäisi siis olla oikealla tasolla.

Jokinen Teemu

Kaakkois-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiiri - Etelä-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiiri, Itä-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiiri, Lounais-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiiri, Länsi- ja Sisä-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiiri, Pohjois-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiiri